

Palveluluettelo

Vammaispalvelut, oma palvelutuotanto

Palveluiden järjestäminen-lautakunta 02.12.2025

Sisällys

Palveluluettelo	1
Vammaispalvelut, oma palvelutuotanto	1
1. Palveluluettelon kuvaus	2
2. Asumistuen sisältö.....	2
3. Asumisen tuen palveluluokat	3
3.1. Kotiin vietävä tuki.....	3
3.2. Vähäinen avun tarve - Palveluluokka 1 (tukiasuminen)	4
3.3. Kohtalainen avun tarve - Palveluluokka 2 (ei-ympäri vuorokautinen)	4
3.4. Suuri avun tarve - Palveluluokka 3 (ympäri vuorokautinen).....	5
3.5. Erittäin suuri avun tarve - Palveluluokka 4 (ympäri vuorokautinen)	6
3.6. Vaativan tuen tarve - Palveluluokka 5 (ympäri vuorokautinen).....	7
3.7. Erityisen vaativan tuen tarve - Palveluluokka 6 (ympäri vuorokautinen)	8
3.8. Senioriasuminen, palveluluokka 7	9
3.9. Lyhytaikainen huolenpito, palveluluokka 8	9
3.10. Lisätuki.....	10
3.11. Asumisen tuen palveluluokat taulukossa	11
4. Keskeiset tuen muodot	13
5. Terveystuella ja kuntoutus	14
5.1. Lääkehoidon toteuttaminen	14
6. Asiakkaan itsemääräämisoikeus ja osallisuus	15
7. Palvelun toteuttaminen ja toteuttamissuunnitelma	16
8. Vuokra, asiakasmaksut ja ylläpitomaksu	16
8.1. Ateriamaksu	17
9. Henkilöstöä koskevat vaatimukset	18
10. Moniammatillisen tuen asiantuntijapalvelu	19
11. Laskutus ja kustannukset	21
12. Lähteet	21

1. palveluluettelon kuvaus

Tässä palveluluettelossa kuvataan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen omana tuotantona järjestettävät vammaispalvelut sekä niiden palveluluokat:

- **Asumisen tuki**
- **Lyhytaikainen huolenpito**

Palvelut perustuvat 1.1.2025 voimaan tulleeseen vammaispalvelulakiin (675/2023).

Asumispalveluissa käytetään maksuluokkia, jotka määräytyvät asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Arviointi tehdään RAI-järjestelmää (RAI-ID) hyödyntäen. Palveluluokka ohjaa avun, tuen ja hoivan määrää, ja muuttuvat tarpeet huomioidaan päivittämällä palvelusuunnitelmaa sekä tarvittaessa tarkistamalla palveluluokka.

Keskeiset erityisosaamisalueet

- Autismikirjon asiakkaiden kohtaaminen ja tukeminen
- Kehitysvammaisten henkilöiden tukeminen
- Vaativa moniammatillinen tuki
- Neuropsykiatriset häiriöt
- Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot (AAC)
- Rajoitustoimenpiteiden ehkäisy ja toteutus asiakkaan edun mukaisesti

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaispalvelujen omissa yksiköissä työskentely perustuu erityisosaamiseen, joka on välttämätöntä palvelujen toteuttamiseksi asiakkaille, joilla on kehitysvamma, autismikirjon häiriö tai muu vastaava neuropsykiatrinen tai kognitiivinen erityispiirre. Asiakkaiden tuen tarpeet vaihtelevat merkittävästi, ja palvelujen tulee vastata näihin yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti.

Erityisosaaminen muodostaa perustan laadukkaalle, turvalliselle ja vaikuttavalle palvelulle. Se pohjautuu koulutukseen, kokemukseen, menetelmäosaamiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön, ja sen tulee näkyä yksikön arjessa sekä toimintakulttuurissa.

2. Asumistuen sisältö

Asumisen tukeen kuuluu asiakkaan tarpeen mukainen, asumiseen ja siihen liittyviin toimintoihin tarvittava päivittäinen apu, tuki ja ohjaus, sekä toimintakykyä ja terveyttä ylläpitävä ja edistävä toiminta tämän palvelukuvauksen mukaisesti. Asumisen tukeen voi sisältyä myös asiakkaan turvallisuutta varmistavaa valvontaa ja terveydenhuoltolain perusteella järjestettäviä terveydenhuollon ja sairaanhoidon tehtäviä.

Palveluun kuuluu asiakkaan ja hänen kanssaan työskentelevien työntekijöiden ja tarvittaessa asiakkaan läheisten tukeminen asiantuntijoiden työskentelyn avulla.

Asumisen tukeen kuuluu tarvittaessa asiakkaan ateriat-, vaatehuolto-, siivous- ja muita tukipalvelun kaltaisia tehtäviä, jos asiakkaan voimavarat eivät avustettunakaan ole riittävät näiden tehtävien toteuttamiseen.

Ryhmäkodissa tai asumisyksikössä toteutuvaan asumisen tukeen kuuluu mielekkään virkistys- ja harrastustoiminnan järjestäminen. Asiakas valitsee itse, mihin toimintoihin hän haluaa osallistua. Tarvittaessa asiakkaita tulee motivoida vapaa-ajan toimintoihin osallistumiseen. Virkistys- ja harrastustoiminta voi liittyä esimerkiksi kulttuuriin, liikuntaan tai osallisuuden vahvistamiseen.

Lähtökohtana on, että asumisen tuen palvelu sisältää asiakkaan asumiseen liittyvän avun ja tuen asunnossa ja sen asumiseen liittyvissä toiminnoissa sen ulkopuolella. Asiakkaalla voi olla oikeus saada vammaispalvelulain tarkoittamaa henkilökohtaisen avun palvelua tai erityistä osallisuuden tukea muihin toimintoihin.

3. Asumisen tuen palveluluokat

Palveluluokat kuvaavat asiakkaan tuen ja avun tarvetta asumisen tuessa ja lyhytaikaisessa huolenpidossa. Luokittelu perustuu yksilölliseen arvioon ja se tarkoittaa palvelun sisältöä, intensiteettiä ja henkilöstöresursseja. Luokat voivat muuttua asiakkaan tilanteen muuttuessa.

Palveluluokat pohjautuvat asiakkaan palvelutarpeen arviointiin, jonka tukena toimii interRAI-ID-arviointityökalu. Arvioinnissa huomioidaan seuraavat mittarit:

- **ADL-H:** toimintakyky arjen perustoiminnoissa
- **IADLCH:** arkisuoriutuminen, välinetoiminnot
- **CPS:** kognitiivinen toimintakyky
- **ABS:** haastava käyttäytyminen
- **MAPLE 5:** palvelutarveluokitus

3.1. Kotiin vietävä tuki

RAI-profiili: ADL-H 0–1, ADLCH: 0–1, CPS 0–1, ABS 0, MAPLE5: 0–1

Tuentaso: Matala tuen tarve 1–5 h/viikko

Henkilöstöresurssi: Ohjaaja paikalla sovitusti, esim. 1–3 krt viikossa, tuntiperusteinen

Itsenäisesti asuville henkilöille, jotka tarvitsevat tukea satunnaisesti tai harvemmin, tehdään tukikäyntejä kotiin. Asumisen tuki on etukäteen suunniteltu yksilöllisten tarpeiden perusteella.

Kotiin vietävää tukea, valmennusta ja ohjausta voi käyttää asiakas, jolla on kyky selvittää päivittäisistä arkielämän toimista melko itsenäisesti. Asiakas asuu omassa asunnossa, joka ei ole hyvinvointialueen yksiköiden yhteydessä. Tuen, valmennuksen ja ohjauksen tarve on ajoittaista perustuen omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen, terveydenhuollollisissa ja kodinhoidollisissa tilanteissa ja tehtävissä selviämiseen mahdollisimman itsenäisesti. Lisäksi tukea, valmennusta ja ohjausta käytetään kannustamaan asiakasta toimimaan uusissa tilanteissa, kontakteissa ja sosiaalisissa suhteissa, kuten harrastuksissa ja muussa yhteiskunnallisissa tilanteissa.

Erillistä palveluluokkaa ei tehdä asiakkaille, jotka asuvat itsenäisesti ja saavat tukikäyntejä tai tukitoimia kotiin, koska henkilöstön työpanos laskutetaan näissä tapauksissa käyntikohtaisesti eikä hoitopäivän perusteella.

Tukea, valmennusta ja ohjausta voidaan antaa myös etäyhteyksin, esimerkiksi puhelimitse tai muiden digitaalisten palvelujen kautta.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Kotiin vietävä tuki-tiimi.

3.2. Vähäinen avun tarve - Palveluluokka 1 (tukiasuminen)

RAI-profiili: ADL-H 1–2, ADLCH 1-2 CPS 1–2, ABS 0, MAPLE5:1–2

Tuentaso: Matala, tuentarve 1–2 h/päivä

Henkilöstöresurssi: 0,25

Asiakas tarvitsee vähäistä, säännöllistä tukea asumisessa, keskimäärin 1 tunnin päivässä. Asiakas suoriutuu pääosin itsenäisesti, mutta saa tarvittaessa apua ja tukea esimerkiksi liikkumisessa uusilla reiteillä, kirjoitetun tiedon ymmärtämisessä ja uusissa sosiaalisissa kontakteissa.

Palveluun sisältyy mm:

- Ohjaus arjen hallinnassa ja päätöksenteossa
- Kevyt tuki kodinhoidossa tai asioinneissa
- Apu yksittäisissä toimissa, kuten lääkkeiden ottamisen muistutus tai ruokailun suunnittelu
- Mahdollisuus henkilökunnan tukeen tarvittaessa

Tuki suunnitellaan yksilöllisesti ja se toteutetaan pääosin päiväsaikaan. Asiakas ei tarvitse tukea yöaikaan.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Jooseppi tukiasuminen, Centrumbacken asunnot, Galgbacka tukiasuminen

3.3. Kohtalainen avun tarve - Palveluluokka 2 (ei-ympäri vuorokautinen)

RAI-profiili: ADL-H 2-3, ADLCH 2-3, CPS 2-3, ABS 0, MAPLE 5: 3

Tuentaso: Keskitaso, tuentarve: max. 3 h/vrk

Henkilöstöresurssi: 0,5

Asiakas tarvitsee säännöllistä tukea päivittäisissä toiminnoissa, mutta pystyy osallistumaan arjen askareisiin omien voimavarojensa mukaan. Henkilö hyötyy ohjauksesta ja fyysisestä avusta, mutta ei tarvitse ympärivuorokautista valvontaa tai jatkuvaa saatavilla olevaa henkilöstöä.

Palveluun sisältyy mm:

- Päivittäinen tuki henkilökohtaisessa hygieniassa, pukeutumisessa ja ruokailussa
- Ohjaus kodinhoidossa ja asioinneissa
- Lääkityksen seuranta ja tuki
- Rutiinien ja arjen rakenteen ylläpitäminen
- Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallistumisen tukeminen
- Henkilökunta on pääosin paikalla ja tavoitettavissa päivä- ja ilta-aikaan. Yöaikaan asiakas saa tarvittaessa apua etäyhteyden kautta tai lähialueella sijaitsevasta yksiköstä.

Tuki suunnitellaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Bjönstogens boende, Utterbäck/Åsen, Åbacken asunnot, Centrumbacken asunnot, Galgbacka tuki, Jooseppi tuki, vaskenvalajankadun asumisyksikkö, Mäntyrinne rivitalo

3.4. Suuri avun tarve - Palveluluokka 3 (ympäri vuorokautinen)

RAI-profiili: ADL-H 4-5, ADLCH 4-5, CPS 3-4, ABS 1-2, MAPLE 5: 4

Tuentaso: Korkea, tuen tarve max.4 h/vrk

Henkilöstöresurssi: 0,7, vaativa moniammatillinen tuki

Asiakas tarvitsee säännöllistä tukea päivittäisissä toiminnoissaan, mutta kykenee osallistumaan arjen askareisiin omien voimavarojensa mukaisesti. Asiakas selviytyy osin itsenäisesti, mutta tarvitsee läsnä olevaa henkilökuntaa reagoimaan nopeasti tuen tarpeeseen. Asiakas tarvitsee yöaikaan yhden läsnä olevan työntekijän tukea.

Palveluun sisältyy mm:

- Päivittäinen tuki henkilökohtaisessa hygieniassa, pukeutumisessa ja ruokailussa
- Ohjaus kodinhoidossa ja asioinneissa
- Lääkityksen seuranta ja tuki
- Rutiinien ja arjen rakenteen ylläpitäminen
- Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallistumisen tukeminen
- Henkilökunnan läsnäolo, saatavilla ympärivuorokautisesti

Palvelu mukautetaan tarkasti asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin, ja siinä korostuvat ennakoitavuus, turvallisuus sekä kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen.

Palveluun voi sisältyä asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perustuva tarve rajoitustoimenpiteisiin, mukaan lukien mahdollisuus käyttää rajoittavia toimenpiteitä esimerkiksi turvallisuuden varmistamiseksi tai toimintakyvyn tukemiseksi. Mahdolliset toimenpiteet arvioidaan moniammatillisesti (lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä) ja toteutetaan lainmukaisesti asiakkaan oikeuksia kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet dokumentoidaan huolellisesti ja niiden tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti osana palvelun seuranta.

Palvelu toteutuu vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, jonka tukena toimii moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Björnstigens boende, Utterbäck Åsen, Åbacken asunnot, Utterbäck-Pia, Oravamäki, Peuralaakso, Sinikuusi, Linjevägen, Jackarbygatan, Wilhelmina, Mäntyrinteen rivitalo, vaskenvalajankadun asumisyksikkö

3.5. Erittäin suuri avun tarve - Palveluluokka 4 (ympäri vuorokautinen)

RAI-profiili: ADL-H 5-6, ADLCH 5-6, CPS 5-6, ABS: 3-4, MAPLE5: 4

Tuentaso: korkea—erityistaso, tuen tarve max. 7 h/vrk, Asiakas tarvitsee ajoittain kahden työntekijän samanaikaista tukea tilanteen vaativuuden vuoksi

Henkilöstöresurssi: 1,1 vaativa moniammatillinen tuki

Asiakas tarvitsee runsaasti tukea ja apua arjessa. Asiakas ei kykene toimimaan itsenäisesti ilman ohjausta ja/tai fyysistä avustamista. Asiakas on riippuvainen henkilökunnasta muiden kanssa ollessaan. Henkilökunnan läsnäolo ovat tarpeen ympärivuorokautisesti turvallisen ja mielekkään arjen mahdollistamiseksi. Asiakkaan vointi voi vaihdella ennakoimattomasti.

Palveluun sisältyy mm:

- Säännöllinen apu päivittäisissä toiminnoissa.
- Ympäri vuorokautinen valvonta ja tuki
- Tuki kommunikoinnissa, vuorovaikutuksessa ja tunnetilojen säätelyssä
- Hoidollinen osaaminen (esim. lääkitys, ravitsemus, erityisruokavaliot, apuvälineet)
- Strukturoitu ja ennakoiva päivärytmi, johon asiakas tarvitsee jatkuvaa tukea

Palvelun toteuttaminen edellyttää vahvaa moniammatillista yhteistyötä ja yksilöllisesti räätälöityä, intensiivistä tukea elämän kaikilla osa-alueilla.

Palveluun voi sisältyä asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perustuva tarve rajoitustoimenpiteisiin, mukaan lukien mahdollisuus käyttää rajoittavia toimenpiteitä esimerkiksi turvallisuuden varmistamiseksi tai toimintakyvyn tukemiseksi. Mahdolliset toimenpiteet arvioidaan moniammatillisesti (lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä) ja toteutetaan lainmukaisesti asiakkaan oikeuksia kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet dokumentoidaan huolellisesti ja niiden tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti osana palvelun seuranta.

Palvelu toteutuu vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, jonka tukena toimii moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Linjevägen, Jackarbygatan, Pia-hemmet, Utterbäck/Wilhelmina, Oravamäki, Peuralaakso, Sinikuusi, Linjevägen, Centrumbacken ryhmä, Vaskenvalajankadun asumisyksikkö,

Mäntyrinteen erityisen vaativan tuen asumisyksikkö, Omenatarhan erityisen vaativan tuen asumisyksikkö

3.6. Vaativan tuen tarve - Palveluluokka 5 (ympäri vuorokautinen)

RAI-profiili: ADL-H 6, ADLCH 6, CPS 6, ABS 5-6 MAPLe 5 :5

Tuentaso: Erityistaso, tuen tarve max.9 h/vrk, Asiakas tarvitsee ajoittain kahden työntekijän samanaikaista tukea tilanteen vaativuuden vuoksi

Henkilöstöresurssi: 1,6, vaativa moniammatillinen tuki

Asiakas tarvitsee jatkuvaa apua ja tukea kyetäkseen toimimaan tilanteen ja tarkoituksen mukaisesti ja/tai aktiivista tukea itsesäätelyssä. Vaativan tuen tarpeella tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakkaalla on monimuotoisia, pitkäaikaisia ja intensiivistä tukea edellyttäviä tarpeita, jotka liittyvät esimerkiksi kehitysvammaan, autismikirjoon, mielenterveyden haasteisiin, haastavaan käyttäytymiseen tai vaikeaan kommunikaation rajoittuneisuuteen. Asiakas tarvitsee yksilöllisesti räätälöityä, suunnitelmallista ja usein erityisosaamista vaativaa tukea arjessa selviytymiseen.

Palveluun sisältyy mm:

- Ympäri vuorokautinen tuki, ohjaus ja valvonta
- Yksilöllinen, strukturoitu päivärytmi ja ennakoiva toimintaympäristö
- Henkilöstön erityisosaamista (esim. autismikirjo, psyykkinen oireilu, haastava käyttäytyminen)
- Tehostetut tukikeinot vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon
- Käyttäytymisen ennakointia ja säätelyä tukevia menetelmiä
- Turvallisuuskulman vahvaa huomioon (asiakkaan ja muiden)
- Moniammatillisen tiimin tuki ja säännöllinen arviointi

Vaativan tuen palvelu perustuu vahvasti yksilöllisyyteen, ennakoitavuuteen ja asiakkaan oikeuksien kunnioittamiseen. Tuen tavoitteena on mahdollistaa hyvä elämä omien voimavarojen puitteissa, turvallisesti ja arvokkaasti.

Palveluun voi sisältyä asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perustuva tarve rajoitustoimenpiteisiin, mukaan lukien mahdollisuus käyttää rajoittavia toimenpiteitä esimerkiksi turvallisuuden varmistamiseksi tai toimintakyvyn tukemiseksi. Mahdolliset toimenpiteet arvioidaan moniammatillisesti (lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä) ja toteutetaan lainmukaisesti asiakkaan oikeuksia kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet dokumentoidaan huolellisesti ja niiden tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti osana palvelun seurantaa.

Palvelu toteutuu vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, jonka tukena toimii moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Itä-Uudenmaan yksiköt, jotka tarjoavat tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Björnbacken/Jackarbygatan, Utterbäck Wilhelmina, Mäntyrinteen erityisen vaativan tuen asumisyksikkö, Omenatarhan erityisen vaativan tuen asumisyksikkö

3.7. Erityisen vaativan tuen tarve - Palveluluokka 6 (ympäri vuorokautinen)

RAI-profiili: ADL-H 6, ADLCH 6, CPS 6, MAPLE5: 5, ABS 6+ sekä useampi riskitekijä samanaikaisesti

Tuentaso: Erityistaso+ tuen tarve max.12 h/vrk, Asiakas tarvitsee ajoittain kahden työntekijän samanaikaista tukea tilanteen vaativuuden vuoksi

Henkilöstöresurssi: 2,2 vaativa moniammatillinen tuki

Erityisen vaativan tuen tarve tarkoittaa tilannetta, jossa henkilön tuen tarve on jatkuvaa, intensiivistä ja poikkeuksellisen laaja-alaista, ja siihen liittyy usein vakavia käyttäytymisen haasteita, vaikeita neuropsykiatrisia oireita, monivammaisuutta tai psyykkistä oireilua. Asiakas ei kykene toimimaan turvallisesti ilman jatkuvaa läsnäoloa, strukturoitua ympäristöä ja henkilöstön erityisosaamista. Tuki on yksilöllisesti räätälöityä, usein 1:1 tai 2:1, ja se voi vaatia erityisiä tukirakenteita, apuvälineitä ja rakenteellisia järjestelyjä.

Asiakas tarvitsee ympärivuorokautista, intensiivistä tukea ja valvontaa vaativissa tilanteissa. Asiakkaalla on usein merkittäviä haasteita kommunikaatiossa, vuorovaikutuksessa tai käyttäytymisessä. Henkilöstöresurssit ovat korkeammat ja työskentely perustuu erityisiin toimintamalleihin.

Palveluun sisältyy mm:

- Ympäri vuorokautinen, katkeamaton tuki ja valvonta
- Henkilökohtainen ohjaus ja avustaminen kaikissa tilanteissa
- Erityisosaamista vaativa lähestymistapa (esim. autismiosaaminen)
- Turvallisuus huomioitu tilaratkaisuissa ja henkilöstömitoituksessa
- Yksilöllisesti rakennettu, ennakkoiva päiväohjelma
- Tiivis moniammatillinen yhteistyö ja säännöllinen arviointi
- Mahdollisesti vahvasti räätälöity ympäristö (esim. pienyksikkö, erillinen tila)

Palvelun tavoitteena on **turvata asiakkaan hyvinvointi, itsemääräämisoikeus ja turvallinen arki** äärimmäisen vaativista tuen tarpeista huolimatta. Tuki perustuu eettisesti kestävään, ihmisoikeuksia kunnioittavaan lähestymistapaan.

Palveluun voi sisältyä asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perustuva tarve rajoitustoimenpiteisiin, mukaan lukien mahdollisuus käyttää rajoittavia toimenpiteitä esimerkiksi turvallisuuden varmistamiseksi tai toimintakyvyn tukemiseksi. Mahdolliset toimenpiteet arvioidaan moniammatillisesti (lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä) ja toteutetaan lainmukaisesti asiakkaan oikeuksia kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet dokumentoidaan huolellisesti ja niiden tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti osana palvelun seurantaa.

Palvelu toteutuu vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, jonka tukena toimii moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Itä-Uudenmaan yksiköt, joilla on valmius tarjota tämän palveluluokan mukaisia asumispalveluja: Mäntyrinteen erityisen vaativan tuen asumisyksikkö, Omenatarhan erityisen vaativan tuen asumisyksikkö, Björnbacken/Jackarbygatan, Utterbäck/Wilhelmina.

3.8. Senioriasuminen, palveluluokka 7

Senioriasuminen on tarkoitettu ikääntyville kehitysvammaisille henkilöille, joiden tuen ja hoivan tarve on muuttunut iän myötä. Palveluluokka määräytyy aina yksilöllisesti asiakkaan tuen tarpeen mukaan. Tarpeen arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan, läheisten ja ammattilaisten kanssa.

Mikäli asiakas ei enää osallistu arkipäivisin päivätoimintaan tai työhön, hänen asumispalvelunsa laajenee kattamaan myös päiväaikaisen hoivan ja toiminnan. Tällöin palveluun lisätään **seniorilisä**, joka kattaa asiakkaan tarvitsemat lisäpalvelut päivän aikana, kuten ohjauksen, viriketoiminnan ja hoivan.

Seniorilisä on osa asiakkaan kokonaispalvelua, ja sen avulla varmistetaan, että asiakas saa riittävää ja mielekästä tukea myös päiväaikaan asumisyksikössä.

3.9. Lyhytaikainen huolenpito, palveluluokka 8

Palvelua tarjotaan määräaikaaisesti esimerkiksi omaishoitajan vapaan ajaksi tai asiakkaan toipumisen tukemiseksi. Palvelu voi olla osa-aikaista tai ympärivuorokautista. Alle 18-vuotiailla asiakkailla lyhytaikainen huolenpito järjestetään aina ympärivuorokautisena hoitona, jotta lapsen tai nuoren tarvitsema tuki ja turvallisuus voidaan varmistaa kaikissa tilanteissa vuorokauden aikana.

Lyhytaikainen huolenpito tukee perheiden jaksamista ja mahdollistaa kehitysvammaisen henkilön mielekkään ja turvallisen oleskelun.

Palvelu sisältää esimerkiksi:

- Apu ja hoiva päivittäisissä toiminnoissa
- Ohjattu ja turvallinen ympäristö
- Ravitsemus ja lääkehoito
- Virkistys- ja toimintasisältö asiakkaan tarpeiden mukaan
- Yhteistyö omaisten ja muiden tukiverkoston kanssa

Käyttötarkoitukset:

- Omaishoitajan vapaat
- Tilapäinen tuki elämänmuutostilanteessa
- Jaksoittainen tuki esimerkiksi arjen jaksottamiseen

3.9.1. Lyhytaikainen ympärivuorokautinen huolenpito (alle 18-vuotiaat), palveluluokat

Lyhytaikainen huolenpito on suunnattu alle 18-vuotiaille lapsille, jotka tarvitsevat tilapäistä hoitoa esimerkiksi perheen jaksamisen tueksi, kriisitilanteissa tai erityisen tuen tarpeen vuoksi. Palvelu toteutuu vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, jonka tukena toimii

moniammatillinen asiantuntijaryhmä. Palvelu toteutetaan aina ympärivuorokautisesti ja jaetaan kahteen palveluluokkaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan:

1. Tehostettu huolenpito, palveluluokka 5

Lapsella on lieviä tai keskivaikeita tuen tarpeita, kuten neuropsykiatrisia haasteita. Palveluun sisältyy yksilöllinen toteuttamissuunnitelma, pienryhmätoiminta, ohjaus arjen taidoissa sekä asiantuntijakonsultaatio.

2. Vaativa, palveluluokka 6

Lapsella on merkittäviä tuen tarpeita, ja palvelussa voi olla tarpeen arvioida rajoitustoimenpiteiden käyttöä. Palveluun sisältyy yksilöllinen toteuttamissuunnitelma, moniammatillisen työryhmän tuki (psykologi, sosiaalityöntekijä, lääkäri), yksilöllinen hoito ja jatkuva arviointi, tehostettu henkilöstöresursointi sekä tiivis yhteistyö perheen ja verkostojen kanssa.

3.9.2. Lyhytaikainen ympärivuorokautinen huolenpito (yli 18-vuotiaat)

Lyhytaikainen huolenpito on tarkoitettu aikuisille henkilöille, jotka tarvitsevat tilapäistä ympärivuorokautista hoivaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan ajaksi. Palvelun sisältö ja intensiteetti määräytyvät henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan, ja palveluluokat noudattavat samoja periaatteita kuin pitkäaikaisessa asumispalvelussa.

3.10. Lisätuki

Lisätukea voidaan järjestää asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan kuten lisäresurssin kohdentaminen asiakkaan tarpeen mukaan päivä- ja/tai yöaikaan tai apuvälineiden avulla.

Lisätuki on yhden sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön tuntiperusteista lisätukea, jolla vastataan asiakkaan palvelutarpeen muutoksiin erityistilanteissa asiakkaan palveluluokkaa tai palvelua tuottavaa yksikköä muuttamatta. Lisätuella vastataan asiakkaan palvelutarpeisiin myös silloin, kun korkeimman palveluluokan 7 mukainen tuntimäärä / henkilöstömitoitus ei riitä asiakkaan moninaisiin ja jatkuvaluonteisiin palvelutarpeisiin vastaamiseen. *Lisätuki perustuu tuntihintaan €/tunti. Itä-uudenmaan hyvinvointialueella on oikeus lisätä tuntihintaan sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen mukaiset ilta-, yö-, lauantai- ja pyhäpäivät.*

Lisätuki voi myös tarkoittaa yksilöllisiä ratkaisuja, jotka edellyttävät erityisjärjestelyjä ja muutoksia rakenteisiin. Työ ja materiaalit laskutetaan omalta hyvinvointialueelta.

3.11. Asumisen tuen palveluluokat taulukossa

Palveluluokka	Asiakkaan tarpeet	RAI-profiili	Tuentaso	Henkilöstöresurssi
● Kotiin vietävä tuki	Vähäinen ohjaus arjen tehtävissä, kuten siivous, ruoanlaitto tai asiointi	ADL-H 0-1, ADLCH: 0-1, CPS 0-1, ABS 0, MAPLE5 0-1	Matala	0,15
● 1 Vähäinen avun tarve	Satunnainen ohjaus tai valvonta, kykenee suurimmaksi osaksi itsenäisesti	ADL-H 1-2, ADLCH 1-2 CPS 1-2, ABS 0, MAPLE5:1-2	Matala–Keskitaso	0,25
● 2 Kohtalainen avun tarve	Päivittäinen ohjaus useissa arjen toiminnoissa, kuten hygienia, lääkitys, ruokailu.	ADL-H 2-3, ADLCH 2-3, CPS 2-3, ABS 0, MAPLE5: 3	Keskitaso	0,5
● 3 Suuri avun tarve	Jatkovaa tukea sekä fyysistä ohjausta useissa päivittäisissä toiminnoissa, tarvitsee henkilökunnan saatavilla myös yöaikaan, mutta ei jatkuvaa valvonta	ADL-H 4-5, ADLCH 4-5 CPS 3-4, ABS 0-3, MAPLE5: 4	Korkea	0,8 vaativa moniammatillinen tuki
● 4 Erittäin suuri avun tarve	Ympäri vuorokautinen apu ja valvonta, kaikki arjen osa-alueet tarvitsevat tukea	ADL-H 5-6, ADLCH 5-6 CPS 4-5, ABS 4-5, MAPLE5:4-5	Korkea–E erityistaso	1,1 vaativa moniammatillinen tuki
● 5 Vaativan tuen tarve	Merkittäviä tuen tarpeita, psyykkinen, somaattinen tai käyttäytymiseen liittyvä haaste	ADL-H 6, ADLCH 6 CPS 5-6, ABS 6, MAPLE5: 5	E erityistaso	1,6 vaativa moniammatillinen tuki
● 6 Erityisen vaativan tuen tarve	Kokonaisvaltaista tukea, erityisyksikössä, intensiivistä valvontaa ja erityismenetelmiä	ADL-H 6, ADLCH 6 CPS 6, ABS 6+, MAPLE5: 5 Sama kuin luokka 6, mutta useampi riskitekijä samanaikaisesti	E erityistaso+	2,2 vaativa moniammatillinen tuki
● 7 Seniori-asuminen	Ikääntyneille vammaisille, toimintakyvyn säilyttäminen turvallisessa ympäristössä	Mikäli asiakas ei enää osallistu arkipäivisin päivätoimintaan tai työhön, hänen asumispalvelunsa laajenee kattamaan myös päiväaikaisen hoivan ja toiminnan.	Keskitaso–korkea	Palveluluokan mukaan + seniorilisä vaativa moniammatillinen tuki

 8 Lyhytaikainen huolenpito	Määräaikainen tuki, esim. omaishoitajan vapaan ajaksi tai toipumisen tukemiseksi	Mukautuu asiakkaan tarpeeseen.	Yksilöllinen	Lapsille: Palveluluokka 5 tai 6. Aikuisille: palveluluokan mukaan vaativa moniammatillinen tuki
 Lisätuki	Yksilöllisesti suunniteltua lisätukea, kuten lisäresurssin kohdentaminen asiakkaan tarpeen mukaan päivä- ja/tai yöaikaan	Käytetään täydentävänä arviointina muiden luokkien yhteydessä		

4. Keskeiset tuen muodot

Palveluyksikön henkilöstöllä on keskeinen rooli asiakkaan hyvinvoinnin, itsenäisyyden ja osallisuuden tukemisessa arjessa. Alla kuvataan tärkeimmät tuen muodot, joita henkilöstö voi käytännössä tarjota.

Asiakkaan kommunikaation tukeminen

Henkilöstö tukee asiakkaan kommunikointia yksilöllisesti soveltuvilla menetelmillä, kuten kuvatuella, kommunikaatiolaitteilla, tukiviittomilla tai selkeällä ja ymmärrettävällä puheella. Asiakasta rohkaistaan ilmaisemaan tarpeitaan, tunteitaan ja toiveitaan arjen tilanteissa.

Itsenäinen elämä ja toimintakyky

Tuki kohdistuu asiakkaan itsenäisyyden vahvistamiseen päivittäisissä toiminnoissa, kuten ruoanlaitossa, henkilökohtaisessa hygieniassa, pukeutumisessa ja siivouksessa. Henkilöstö toimii asiakkaan voimavarat huomioiden ja edistää osallistumista omaa arkea koskeviin päätöksiin.

Harrastaminen ja virkistys

Henkilöstö mahdollistaa osallistumisen vapaa-ajan toimintoihin sekä yksikön sisällä että sen ulkopuolella, kuten musiikkiin, askarteluun, liikuntaan, retkiin tai paikallisiin tapahtumiin. He auttavat suunnittelussa, kuljetuksissa ja käytännön tuessa, jotta asiakas voi osallistua mielekkäisiin aktiviteetteihin.

Päätöksenteon tukeminen

Asiakas saa tukea erilaisten vaihtoehtojen ja niiden seurausten ymmärtämisessä, esimerkiksi aktiviteettien, ruokien tai henkilökohtaisten ostosten valinnassa. Henkilöstö käyttää selkeitä ja konkreettisia menetelmiä asiakkaan osallisuuden edistämiseksi omaa elämää koskevissa päätöksissä.

Turvallisuuden edistäminen

Henkilöstö luo turvallisen ympäristön läsnäololla, rakenteilla ja rutiineilla. He havainnoivat asiakkaan tarpeita, ehkäisevät riskejä ja toimivat nopeasti huolen tai konfliktien ilmetessä. Turvallisuus huomioidaan sekä fyysisesti (esim. kaatumisriskit) että psyykkisesti (esim. turvallisuuden tunne).

Omaisten ja läheisten tuki

Henkilöstö tekee yhteistyötä asiakkaan läheisten kanssa säännöllisen viestinnän, tapaamisten ja yhteisen suunnittelun kautta. He edistävät avointa vuoropuhelua ja tukevat asiakkaan suhteita omaisiin, kunnioittaen asiakkaan itsemääräämisoikeutta.

5. Terveystenhuolto ja kuntoutus

Asumisyksikön henkilöstö tukee asiakkaan terveyttä ja toimintakykyä yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Tavoitteena on ylläpitää ja edistää asiakkaan hyvinvointia arjessa.

Terveysten seuranta ja hoito

Henkilöstö seuraa asiakkaan terveydentilaa päivittäin, havainnoi muutoksia ja raportoi tarvittaessa terveydenhuollon toimijoille. He huolehtivat lääkehoidon toteutumisesta lääkehoitosuunnitelman mukaisesti ja tukevat asiakasta terveyteen liittyvissä asioissa, kuten lääkärikäynneissä ja hoito-ohjeiden noudattamisessa.

Varsinainen sairaanhoito järjestetään asiakkaan tarpeiden mukaan joko terveystakeskuksen kautta tai erikoissairaanhoidossa, ja henkilöstö tukee asiakasta näihin palveluihin hakeutumisessa ja niihin osallistumisessa.

Kuntouttava työote arjessa

Henkilöstö toimii kuntouttavalla työotteella, joka tarkoittaa asiakkaan toimintakyvyn tukemista arjen toiminnoissa. Tämä voi sisältää esimerkiksi liikkumisen tukemista, hienomotoristen taitojen harjoittelua, muistia aktivoivia tehtäviä tai sosiaalisten taitojen vahvistamista.

Yhteistyö asiantuntijoiden kanssa

Henkilöstö tekee yhteistyötä fysioterapeuttien, toimintaterapeuttien, psykologien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. He toteuttavat arjessa asiakkaalle suunniteltuja harjoitteita ja tukitoimia, sekä osallistuvat moniammatillisiin arviointeihin ja suunnitelmien päivittämiseen.

Ennaltaehkäisy ja hyvinvoinnin edistäminen

Henkilöstö tukee terveellisiä elämäntapoja, kuten ravitsemusta, liikuntaa ja riittävää lepoa. He edistävät asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia tarjoamalla virikkeellistä toimintaa ja huolehtimalla turvallisesta ja rauhallisesta ympäristöstä.

5.1. Lääkehoidon toteuttaminen

Palveluyksikön henkilöstö toteuttaa lääkehoitoa asiakkaan yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti, jos lääkehoidon toteuttamisen vastuu ei ole asiakkaalla itsellään.

Lääkehoidon toteuttaminen sisältää:

- Lääkkeiden jakamisen ja antamisen turvallisesti ja ajallaan, asiakkaan tarpeiden mukaan.
- Lääkehoidon seurannan, kuten vaikutusten ja mahdollisten haittavaikutusten havainnoinnin.
- Yhteistyön terveydenhuollon ammattilaisten kanssa, esimerkiksi lääkärin, sairaanhoitajan tai farmaseutin kanssa, lääkemuutoksissa ja arvioinneissa.

- Kirjaamisen ja raportoinnin hoitotilanteista ja havainnoista, jolla varmistetaan ajantasainen ja turvallinen lääkehoito.

Henkilöstöllä tulee olla tarvittava lääkehoidon koulutus ja osaaminen, ja lääkehoito toteutetaan yksikön lääkehoitosuunnitelman sekä voimassa olevien ohjeiden ja lainsäädännön mukaisesti. Asiakkaan osallisuutta lääkehoitoon tuetaan mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi keskustelemalla lääkityksestä ymmärrettävällä tavalla ja huomioimalla asiakkaan toiveet.

6. Asiakkaan itsemääräämisoikeus ja osallisuus

Vammaispalveluiden yksikön henkilöstö tukee asiakkaan oikeutta päättää omista asioistaan ja osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Tavoitteena on vahvistaa asiakkaan kokemusta siitä, että hänellä on vaikutusvaltaa omaan elämäänsä ja arkeensa.

Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen

Henkilöstö kunnioittaa asiakkaan toiveita, mielipiteitä ja valintoja arjen tilanteissa, kuten pukeutumisessa, ruokailussa, aikatauluissa ja vapaa-ajan viettämisessä. Asiakkaalle annetaan mahdollisuus tehdä päätöksiä omien kykyjensä ja voimavarojensa mukaan, ja häntä tuetaan ymmärtämään vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Osallisuuden edistäminen

Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua yksikön toimintaan, yhteisiin päätöksiin ja oman palvelunsa suunnitteluun. Henkilöstö rohkaisee asiakasta ilmaisemaan mielipiteensä ja osallistumaan esimerkiksi asukaskokouksiin, arjen suunnitteluun tai palvelusuunnitelman laatimiseen.

Yksilöllinen tuki päätöksenteossa

Henkilöstö käyttää selkeitä ja asiakkaalle sopivia menetelmiä päätöksenteon tukemiseksi, kuten kuvien, esimerkkien tai konkreettisten vaihtoehtojen avulla. Asiakkaan ymmärrystä tuetaan ja hänelle annetaan aikaa tehdä päätöksiä rauhassa.

Suhde omaisiin ja läheisiin

Itsemääräämisoikeuden tukeminen tarkoittaa myös sitä, että asiakkaan toiveet läheissuhteiden osalta huomioidaan. Henkilöstö tukee asiakasta yhteydenpidossa omaisiin ja kunnioittaa hänen päätöksiään siitä, ketkä osallistuvat hänen asioihinsa.

Turvallinen ja kannustava ilmapiiri

Osallisuus ja itsemääräämisoikeus toteutuvat parhaiten ympäristössä, jossa asiakas kokee olonsa turvalliseksi ja arvostetuksi. Henkilöstö luo ilmapiiriin, jossa asiakkaan ääni tulee kuulluksi ja hänen oikeuksiaan kunnioitetaan jokapäiväisessä toiminnassa.

7. Palvelun toteuttaminen ja toteuttamissuunnitelma

Jokaiselle asiakkaalle laaditaan toteuttamissuunnitelma, joka perustuu palvelusuunnitelmaan ja interRAI-ID-arviointiin. Toteuttamissuunnitelmassa määritellään:

- asiakkaan yksilölliset tavoitteet ja tuen tarpeet
- arjen rakenteet ja tukikeinot
- kommunikaatiomenetelmät ja vuorovaikutuksen tukeminen
- mahdolliset rajoitustoimenpiteet ja niiden perustelut
- yhteistyö omaisten ja asiantuntijoiden kanssa
- arvioinnin ja seurannan käytännöt

Toteuttamissuunnitelma toimii arjen työn välineenä ja sitä päivitetään 6 kk:n välein tai aina asiakkaan tilanteen muuttuessa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. IMO-suunnitelma laaditaan toteuttamissuunnitelman yhteydessä, jolla varmistetaan asiakkaan itsemääräämisoikeuden toteutuminen.

Toteuttamissuunnitelman tukena toimii RAI-arviointi, jossa korostuu asiakkaan näkökulma ja hänen palvelutarpeensa. RAI-arviointi tehdään asiakkaalle kuukauden kuluessa asumispalveluysikköön muuttamisesta ja tämän jälkeen puolivuositain tai asiakkaan voinnin/tilanteen oleellisesti muuttuessa.

8. Vuokra, asiakasmaksut ja ylläpitomaksu

Asiakas maksaa itse asunnon vuokran, muut asumiseen liittyvät kustannukset ja omaan elämiseen kuuluvat menot. Eläismenoilla tarkoitetaan jokapäiväisiä menoja, joita tarvitaan tavanomaisissa päivittäisissä toimissa, kuten esimerkiksi ruokatarvikkeet, sähkö-, internet- ja puhelinkulut, lääkkeet, henkilökohtainen hygienia, terveydenhuollon kulut, parturi- ja kampaamokulut, harrastukset, vaatemenot ja matkakustannukset.

Vuokra laskutetaan siltä ajalta, kun asunto/huone on henkilön käytettävissä, riippumatta poissaolon syystä. Vuokrat eivät ole asiakasmaksuja ja ne vahvistetaan erikseen. Vuokra vastaa tavanomaista vastiketta. Kun hyvinvointialueen hallitus päättää vuokrankorotuksesta, yksikön esimies vastaa siitä, että tieto vuokrankorotuksesta välitetään kaikille asiakkaiden edunvalvojille tai taloudellisesta vastuusta vastaaville.

Asiakkaan vuokrasopimuksen irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti ja toimittaa yksikön esimiehelle. Vuokralaisen irtisanomisaika on vuokralain mukaan yksi kuukausi, laskettuna siitä kuukauden viimeisestä päivästä, jolloin sopimus irtisanoaan. Jos asiakas muuttaa yhdestä asumisyksiköstä toiseen, tulee myös vanha vuokrasopimus irtisanoa kirjallisesti (tässä tapauksessa ilman irtisanomisaikaa) ja laatia uusi vuokrasopimus. Kuolemantapauksessa vuokra laskutetaan kuukauden loppuun saakka, edellyttäen että asunto tyhjenetään kahden viikon kuluessa.

Palveluntuottaja voi hankkia yhteishankintana asiakkaan kustannettavia tarvikkeita tai palveluja. Palveluntuottajalla on tällöin oikeus asiakaskohtaiseen ylläpitomaksuun.

Ylläpitomaksu on kiinteä. Tilaaja voi muuttaa ylläpitomaksua päätöksellään. Asiakkaalla on aina oikeus kieltäytyä yhteishankinnasta ja hankkia yhteishankinnan palvelupaketin tarvikkeet itse tai avustettuna. Tällöin ylläpitomaksua ei peritä.

Jos palveluntuottaja toteuttaa yhteishankinnan, ylläpitomaksu sisältää:

- WC- ja käsipyyhepaperit sekä roskapussit
- Asiakkaan käyttöön tulevat pesuaineet
- Siivoustarvikkeet ja -aineet
- Saunan käytön
- Yhteiseen käyttöön hankittavat lehdet, pelit, askartelutarvikkeet
- Yhteisten tilojen välineet ja laitteet (esim. TV ja muu viihde-elektroniikka)

Jos tietty ylläpitomaksun osatekijä ei ole esimerkiksi tilojen ominaisuuksiin liittyvästä syystä mahdollinen, on asiakkaan ylläpitomaksua pienennettävä vastaavasti. Liitteenä asiakasmaksuhinnasto.

Asiaksmaksu laskutetaan asiakkaalta kuukausittain.

8.1. Ateriamaksu

Ateriapalveluun kuuluu aamiainen, lounas, välipala, päivällinen ja iltapala. Ateriapalvelussa on huomioitava asiakkaiden tarpeen mukaiset erityisruokavaliot, kuten laktoositon, maidoton, gluteeniton, vehnätön, kasvis ja vegaaninen ruokavalio sekä allergiaruokavaliot. Asiakkailla on oltava mahdollisuus esittää toiveita liittyen tarjottavaan ruokaan ja ruokailuun.

Asiakas voi valita, kuinka moneen ateriointiin hän päivässä osallistuu. Tilaaja maksaa ateriapalvelun hinnan käytettyjen aterioiden mukaan.

Jos asiakas valmistaa itse ateriansa henkilökunnan avustuksella, hän maksaa itse aterioiden valmistukseen käytettävät tarvikkeet ja ruoan valmistamiseen tarvittavat muut kustannukset. Tällöin ei peritä ateriamaksua.

Ruuan on oltava ajankohtaisten ravitsemussuositusten mukainen ja asiakaskunnan tarpeet huomioiden riittävän ravitseva. Ruuan on oltava maukasta ja vaihtelevaa ja ruokailun kierron on oltava vähintään viisi viikkoa. Raaka-aineet ovat monipuolisia, ja vihanneksia tai hedelmiä on tarjolla kaikilla aterioilla. Puuro ei saa olla pääruoka, eikä päivän molemmilla aterioilla tarjota keittoa. Ruuan esillepanoon ja kattaukseen kiinnitetään huomiota. Ruuassa huomioidaan monipuolisesti kauden raaka-aineet. Ruokailussa huomioidaan yleiset juhlapäivät ja asiakkaiden merkkipäivät monipuolisesti.

Työ- ja päivätoiminnassa asiakas maksaa lounaasta ja välipalasta.

Lyhytaikaisessa huolenpidossa asiakas maksaa joko vuorokausihinnan tai osa-aikaisen hoidon asiakasmaksun. Vuorokausihinta sisältää asumisen, ateriat ja muun ylläpidon. Hinnasto on liitteenä.

9. Henkilöstöä koskevat vaatimukset

Vastuuhenkilön osaamisvaatimukset:

Palveluyksikön vastuuhenkilöllä tulee olla tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus, jotta hän voi vastata yksikön toiminnan laadusta, lainmukaisuudesta ja asiakasturvallisuudesta.

Työkokemusvaatimus: vähintään yhden (1) vuoden työkokemus vammaisten henkilöiden asumispalveluista tai kotiin annettavista palveluista, jotka tukevat asumista ja arkea.

Lisäksi vastuuhenkilöllä tulee olla joko: vähintään yhden (1) vuoden kokemus johtamistehtävistä sosiaali- ja/tai terveystalouksissa. Myös tiimivastaavana toimiminen hyväksytään, mikäli tehtävään on kuulunut henkilöstöhallintoa tai suoritettu johtamiskoulutus, kuten johtamisen erikoisammattitutkinto tai muu vastaavan laajuinen johtamiskoulutus.

Henkilöstön osaaminen ja palvelun turvallinen toteuttaminen

Palvelun toteuttaminen edellyttää, että työntekijöillä on tehtävään soveltuva koulutus (lähihoitaja tai muu vastaava koulutus, sosionomi amk), riittävät valmiudet sekä asiakaskohtainen perehdytys. Erityisesti korostuu osaaminen asiakkaan yksilöllisten kommunikaatiomenetelmien käytössä, työntekijöiden tulee pystyä tukemaan asiakkaan vuorovaikutusta esimerkiksi tukiviittomien, kuvakommunikaation tai muiden AAC-menetelmien avulla.

Työntekijä on ennen tehtävän vastaanottamista esitettävä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) mukainen rikosrekisteriote. Henkilöstöltä edellytetään tartuntatautilain 48 §:n mukaista rokotussuojaa.

Turvallisuus ja lääkehoito

- Jokaisessa työvuorossa tulee olla vähintään yksi työntekijä, jolla on ajantasainen EA1-tasoinen ensiapukoulutus.
- Lääkehoitoa toteuttaa vain työntekijä, jolla on voimassa oleva lääkehoidon koulutus ja osaaminen lääkehoidon turvalliseen toteuttamiseen.
- Mikäli asiakkaalla on sairaanhoidollisia tarpeita, asumisyksikössä tai ryhmäkodissa tulee olla käytettävissä sairaanhoitajan resurssi.

Kielitaito

- Kaikilla asiakkaan apua ja tukea toteuttavilla työntekijöillä tulee olla vähintään hyvä suullinen ja kirjallinen suomen kielen taito.
- Ruotsinkielisten asiakkaiden palvelua toteuttavilla työntekijöillä tulee olla vähintään hyvä ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito.

Asiakkaan omaohjaaja

Palveluyksikön on nimettävä asiakkaalle omaohjaaja, joka varmistaa, että asiakkaan suunnitelman ja tavoitteiden mukainen palvelu toteutuu. Omaohjaajan tulisi olla asiakkaan luottohenkilö, joka tuntee asiakkaan tilanteen, tarpeet ja toiveet syvällisesti.

Omaohjaajan vaihdoksia tulee välttää, ellei vaihdoksen perusteena ole asiakkaan toive tai oma ohjaajan erityisen osaamisen tarve.

Omaohjaajan tehtäviin kuuluu yhteistyö asiakkaan omaisten ja läheisten kanssa asiakkaan kanssa sovittavalla tavalla.

10. Moniammatillisen tuen asiantuntijapalvelu

Palvelu on tarkoitettu tilanteisiin, joissa asiakkaan osallisuus, itsemääräämisoikeus tai muut perusoikeudet eivät toteudu ilman erityistä tukea. Se on pakollinen lisäpalvelu, kun asiakkaalla on vakavia haasteita esimerkiksi kommunikoinnissa, vuorovaikutuksessa tai käyttäytymisessä, ja hänen tai muiden turvallisuus, terveys tai ihmisarvo on uhattuna.

Asiantuntijaryhmä tukee henkilöstöä vaativissa asiakastilanteissa ja varmistaa asiakkaan perusoikeuksien, osallisuuden ja hyvinvoinnin toteutumisen. Tarvittaessa ryhmä antaa lausunnon, erityisesti rajoitustoimenpiteitä harkittaessa.

Vaativa moniammatillinen tuen asiantuntijaryhmä

Ryhmään kuuluu vammaispalveluihin perehtyneitä laillistettuja ammattihenkilöitä, kuten:

- Lääkäri
- Psykologi
- Sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja
- Lisäksi mukana voi olla kuntoutusohjaaja, joka tukee arjen hallintaa, kommunikointia ja henkilöstön työtä monimutkaisissa tilanteissa.

Tuki toteutetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan yhteistyössä henkilöstön ja tarvittaessa läheisten kanssa.

Asiantuntijat arvioivat tilannetta, ohjaavat arjen toimintaa ja tukevat henkilöstöä. Palvelu täydentää yksikön osaamista ja varmistaa, että asiakkaan oikeudet toteutuvat myös haastavissa olosuhteissa.

Rajoitustoimenpiteet

Rajoitustoimenpiteet perustuvat kehitysvammalain (519/1977, §42–43) säännöksiin ja ovat sallittuja vain viimesijaisena keinona, kun kaikki lievemmat vaihtoehdot on todettu riittämättömiksi. Ne voidaan toteuttaa vain yksikössä, jossa on riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus. Päätös erityishuollosta tehdään ennen toimenpidettä, ja asiantuntijaryhmä voi antaa lausunnon.

Toimenpiteiden on oltava:

- Lainmukaisia ja perusteltuja
- Suhteessa tavoitteeseen
- Toteutettu ihmisarvoa kunnioittaen ja turvallisesti

Perustuslain 7 §, 10 § ja 15 § turvaavat henkilökohtaisen vapauden, yksityiselämän ja omaisuuden suojan. Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) ei muuta rajoitustoimenpiteiden sääntelyä.

Päätöksiä tekevä moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Moniammatillinen asiantuntijaryhmä on hyvinvointialueen viranomaiselin, joka vastaa vaativaan erityishuoltoon liittyvistä päätöksistä. Ryhmä tekee muun muassa päätöksiä erityishuolto-ohjelman hyväksymisestä ja lopettamisesta sekä erityishuollon antamisesta ja sen päättämisestä.

Ryhmä koostuu eri alojen asiantuntijoista, ja sen jäsenet edustavat lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemusta. Toiminta perustuu muun muassa uuteen vammaispalvelulakiin, joka ohjaa päätöksentekoa ja varmistaa palvelujen lainmukaisuuden.

Ryhmän kokoonpano:

- Lääkäri
- Psykologi
- Sosiaalityöntekijä

Tahdosta riippumaton erityishuolto

Ryhmä toimii yhteistyössä tahdosta riippumattoman erityishuollon asioissa. Hyvinvointialueet: Länsi-Uusimaa, Itä-Uusimaa, Keski-Uusimaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme sekä Vantaan ja Keravan alue.

Tehtävä:

PÄTEVÄ-ryhmä tekee päätökset tahdosta riippumattoman erityishuollon tutkimusjakson aloittamisesta, jatkamisesta ja lopettamisesta. Ohjeistus määrittelee:

- Työroolit ja vastuut:
 - PÄTEVÄ-ryhmän jäsenet
 - Vaativan moniammatillisen tuen yksikkö
 - Esityksen valmistelija
- Tavoite: Yhtenäinen toimintatapa kaikilla hyvinvointialueilla.

Keskeiset kohdat:

1. Tutkimusjakson aloittaminen ja jatkaminen
2. Tutkimusjakson lopettaminen

Asiantuntijapalvelut

Palvelut tukevat sekä asiakkaita että henkilöstöä arjen sujuvuuden ja osallisuuden vahvistamiseksi. Ohjausta voidaan tarjota esimerkiksi:

- Haastavien tilanteiden käsittelyyn
- Arjen tukitoimien suunnitteluun
- Kommunikaatiomenetelmien käyttöönottoon

Kuntoutusohjaaja tukee asiakasta ja lähipiiriä arjen hallinnassa, suunnittelee rakenteita, laatii kuvapohjaisia tukikeinoja ja vahvistaa itsenäisyyttä. Hän toimii myös henkilöstön tukena monimutkaisissa tilanteissa.

Tilaajan erillisestä tilauksesta palveluntuottaja järjestää vammaispalvelulain 16 §:n mukaisia asiantuntijapalveluja. Nämä ovat erillishinnoiteltuja, ja palveluntuottajalla on oikeus asiantuntijakohtaiseen lisähintaan.

11. Laskutus ja kustannukset

Jokaisen palveluluokan yhteydessä määritellään palvelun sisältö ja siihen kuuluva henkilöstöresursointi. Palveluluokkaan sisältyy myös tietty määrä asiantuntijapalveluiden työaika, kuten psykologin, sosiaalityöntekijän tai lääkärin työpanosta, joka liittyy asiakkaan palvelun suunnitteluun, arviointiin ja toteutuksen seurantaan.

Hoitovuorokaudet laskutetaan kuukausittain. Mikäli asiakas on poissa yksiköstä esimerkiksi sairaalahoidon vuoksi, laskutus tapahtuu poissaolon ajalta alemmalla palveluluokalla alkaen sisäänkirjoituspäivästä. Uloskirjoituspäivä laskutetaan normaalin palveluluokan mukaan. Palvelun tilaaja vastaa kustannuksista, jotka liittyvät tutkimusosastoilla tai vastaavissa yksiköissä tehtyihin käynteihin.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei laskuta muiden hyvinvointialueiden asiakkailta asiakasmaksuja suoraan. Asiakasmaksut laskutetaan aina asiakkaan omalta hyvinvointialueelta. Palvelun tilaajana toimii asiakkaan hyvinvointialue, joka vastaa kustannuksista ja laskutuksesta omille asiakkailleen. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue laskuttaa asiakasmaksun palvelun tilaajalta.

Asiakaspaikan irtisanomisaika on yksi kuukausi siitä päivästä, kun paikka on kirjallisesti irtisanottu. Kirjallinen ilmoitus toimitetaan yksikön esimiehelle.

12. Lähteet

- Vammaispalvelulaki (675/2023)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)
- Hallituksen esitykset ja perustelumuiiot

- Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen linjaukset ja ohjeet
- THL:n ja STM:n suositukset